

Риёзус солиҳийн шарҳи / Ҳаё ва унинг фазилати ҳамда у билан хулқланишга одатланмоққа тарғиб қилиш ҳақида / 1024-ҳадис

1024 - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَافِعِ بْنِ الْمُعَلَّى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَا أَعْلَمُكَ أَعْظَمُ سُورَةً فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ تَخُرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ؟» فَأَخَذَ بِيَدِي، فَلَمَّا أَرْدَنَا أَنْ تَخُرُجَ ثَلَثُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ؛ إِنَّكَ قَلْتَ لِأَعْلَمِنَكَ أَعْظَمَ سُورَةً فِي الْقُرْآنِ؟ قَالَ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ هِيَ السَّبْعُ الْمَتَانِي، وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذِي أُوتِيَتُهُ». رَوَاهُ البُخَارِيُّ [5006].

1024. Абу Саид Рофеъ ибн Муъалло розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам менга:

«Масжиiddан чиқишингдан олдин сенга Қуръондаги энг буюк сурани ўргатмайинми?» деб, қўлимдан ушладилар. Кейин чиқмоқчи бўлганимизда: «Эй Аллоҳнинг Расули, «Қуръондаги энг буюк сурани ўргатиб қўяман», деган эдингиз?» дедим. Шунда у зот: «Алҳамду лиллаҳи Роббилъааламиин»да. Менга берилган такрорланувчи еттилик ва буюк Қуръон шудир», дедилар».

Имом Бухорий ривояти.

Шарҳ: Бу ерда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Ҳижр сурасининг 87-оятига ишора қилмоқдалар. Унда шундай дейилади: «Батаҳқиқ, Биз сенга такрорланувчи еттилик ва буюк Қуръонни бердик». Ушбу оятда келган васфлар Фотиҳа сурасининг номлариданdir. Бу суранинг «такрорланувчи» дейилиши унинг намозларда ҳар ракатда қайта-қайта, такрор-такрор ўқилиши ёки Маккада ҳам, Мадинада ҳам нозил бўлгани эътиборидандир. У етти оятдан иборат бўлгани учун «еттилик» дейилган. «Такрорланувчи еттилик» деб ўгирилган ушбу «Сабъул-масоний» иборасини яна «ҳамду сано еттилиги» деб ҳам тушуниш мумкин. Бунда сурада Аллоҳ таолога ҳамду сано маънолари мужассамлиги назарда тутилган бўлади.

Ҳадиснинг саҳихул Бухорийдаги ривоятига кўра Абу Саид масжиiddа намоз ўқиётгандан Расули Акрам уни чақирадилар. У киши намоз ўқиб ўтирганлари

учун дарров жавоб бера олмайди. Намози тугаганидан сўнг эса намоз ўқиётган эдим, дея келолмаганлигининг сабабини айтди. Шунда Пайғамбаримиз юқоридаги оятни ўқиб, ҳадисда зикр қилинган сұхбат бошланди.

Алҳамдуиллаҳдан мақсад ҳамма билганидек «Фотиха» сурасидир. Бу сура Қуръоннинг энг фазилатли, ўқилганда эса энг кўп савоб ёзиладиган сура, эътибори баланд бўлиб, мазмуни билан ҳам Қуръоннинг бутунини изоҳлаган сурадир. Шу сабаб «Уммул Қуръон», «Уммул китаб» деб номланади. Фақат китоб бу сура билан бошланганлиги сабаб «Фатиҳатул китаб» номи билан ҳам аталади. Суранинг яна бир исми «Ал-ҳамду»дирки, бу «Суратул-ҳамд» номининг қисқартирилган ҳолидир. Яна бу сура «ас-сабъул масаний», «ал-Вафийя», «ал-Кафийя» каби номлар билан аталишини яхши биламиз. Фотиха сурасининг фазилатларини баён қилган кўплаб ҳадислар бордир. Бақара сурасининг энг катта суралигини баён қилган ҳадислар бу ҳадислар билан қарама қарши эмас. Чунки у ҳадисда айтилган Бақара сурасидаги амрлар, воқеъалар, далиллар ва ибратлардир. Шу сабабли Бақара сурасига тенглаштириладиган бошқа сура йўқдир. Ҳатто ичидаги фиқҳ мавзуларини Ҳазрати Умар 8 йил ўргангандар. Ўғли Абдуллоҳ учун ҳам худди шундай фикрлар билдирилади.

Ас-сабул масаний Фотиха сурасининг бошқа исми дея зикр қилдик. Бу исм берилишига сабаб намознинг ҳар бир ракатида такрорланиши ва 7 оятдан иборат эканлигидир. Шунингдек, Маккада ҳамда Мадинада нозил бўлганлиги сабаб ҳамда Аллоҳга мақтов ва дуони ўз ичига олганлиги, фасоҳат ва балоғат ҳам борлиги, бу умматдан бошқа умматга нозил бўлмаганлиги ва яна бир қанча сабаблар туфайли ушбу исмни олган. Фотиха сурасининг «Қуръони азим» деб номланишининг сабаби маъно жихатидан Қуръоннинг бутунини ўз ичida жамлаганли учундир. Ҳасан Басрий Қуръондан олдинги китоблардаги маълумотларни Қуръонга ташигани ва Қуръоннинг бутун маъноси Фотиха сурасида жамланганини билдирган. Шу сабаб Фотиха сурасининг тафсирини ўрганиш Қуръонни ўрганиш билан tengdir деган. Шу сабабли бўлса керак ривоят ва дироят тафсирларини бир китобда жамлаган тафсирчи олимлар Фотиха сурасининг тафсири бўйича узундан узун изоҳ билдиришган. Фотиха сурасининг ўзига аталган тафсир китоблари ҳам мавжуддир.

Манба: hadis.islom.uz

